Downloaded from ijme.tums.ac.ir on 2024-05-21

مروری بر سیر تکاملی و چالشهای توسعهی نقش در پرستاری

شمسا احمدیان ۱، جمیله مختاری نوری *۲

تاریخ انتشار: ۹۶/۵/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۶/۵/۷

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۲/۲۲

مقالهي مروري

چکیده

توسعه ی نقش پرستار در پاسخ به چالش سیستم سلامت در برقراری تعادل بین منابع و تقاضای بهداشتی جامعه ایجاد شده است. هدف این مطالعه ی مروری، بررسی سیر تکاملی توسعه ی نقش پرستار و چالشهای تجربه شده ی متعاقب آن در عرصه ی جهانی است.

در این مطالعه جستوجو در منابع الکترونیک با کلید واژههای انگلیسی "نقش پرستار" و "توسعهی نقش" بهصورت ترکیبی و مجزا، تا سال ۲۰۱۵ انجام شد. اطلاعات لازم از مقالاتی که با موضوع ارتباط بیش تری داشتند استخراج شد. بر اساس نتایج، دو رویکرد مطرح در توسعهی نقش پرستار توصیف شد. Extension که مربوط به پیشروی در قلمرو و وظایف سنتی پزشکان بوده است و Expansion که دلالت بر انبساط نقش پرستار در درون مرزهای آموزش پرستاری، تئوری و عمل دارد. در بسیاری از کشورها متعاقب اجرای این رویکردها علیرغم کمبودی که وجود داشته و بهدلیل افزایش حجم کار پرستاران، ضرورت استفاده از کارکنان با مهارت پایین تر مطرح شده و به تبع آن چالشهای متعدد و قابل توجهی نیز تجربه شده است.

توسعه ی نقش پرستار در ایران پیشرفت قابل توجهی نداشته است؛ با این حال، به دلیل کمبود نیروی پرستاری، واگذاری کار پرستاران به ردههای پایین تر مطرح و مورد بحث واقع شده است. در کشور ما زیر ساختهایی همچون صدور مجوز صلاحیت حرفه ای و تصمیم گیری بر مبنای داده های فراگیر از پایش تأثیر تغییرات انجام شده بر کیفیت مراقبت ها فراهم نیست. بنابراین، از نظر اخلاقی، تصمیم گیری در مورد اجرای هر نوع تغییر در حرفه ی پرستاری مطابق با الگوی سایر کشورها که زمینه ی کاری و فرهنگ سازمانی متفاوتی نیز دارند باید با در نظر گرفتن همه ی ابعاد حرفه ای و بسیار دوراندیشانه انجام پذیرد.

واژگان کلیدی: نقش پرستار، توسعهی نقش، رده بندی مهارتی، تصمیم گیری اخلاقی، پرستاری حرفهای

ا دانشجوی دکترای پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، تهران، ایران.

۲ دانشیار، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، تهران، ایران.

^{*} نویسندهی مسؤول: تهران، خیابان شیخ بهایی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، کدپستی: ۱۷۵–۱۹۵۷ ، تلفن: ۲۱۲۲۱۲۷۲۳۰ ،

مقدمه

درسالهای اخیر، تغییرات اجتماعی از جمله سبک زندگی، سطح اطلاعات افراد، نوع بیماریها و پیشرفت در علم پزشکی، همه موجب تغییر در انتظارات افراد از نحوه ی ارائهی خدمات بهداشتی-درمانی شده است (۱). از پرستاران نیز بهعنوان اعضای مهم نظام بهداشت و درمان، انتظار میرود تا در مقابل نیازهای در حال تغییر و رو به افزایش جامعه پاسخگو باشند (۲). بدیهی است که این پاسخگویی، مستلزم ایفای نقشهای پرستاری بر اساس استانداردهای حرفهای و توسعهی آن همگام با تغییرات و نیازهای جامعه است.

در کشور ما شاخصهای استانداردهای حرفهای پرستاری، با تکیه بر نقشهای پرستار تدوین شدهاند. بهعنوان پیش فرض، چهار نقش عمده در حرفهی پرستاری شناسایی و تعيين شده است كه شامل: متخصص باليني، آموزش دهنده، مدیر و پژوهشگر است. متخصص بالینی، نقشی اساسی برای پرستاری است و نقشهای دیگر در این حرفه، برای حفظ و حمایت این نقش هستند. در استانداردهای حرفهای پرستاری بر اساس موقعیت و سطح مهارت، یک یا چند نقش برای هر پرستار بالینی متصور شده است (۳)؛ اما مطالعات انجام شده در ایران نشان دادهاند که پرستاران در ایفای نقشهای حرفهای خود موفق نبودهاند (۴، ۵) در یک مطالعه عواملی همچون کمبود کارکنان پرستاری، بار کاری زیاد، کمبود زمان، فقدان مديريت،تعارض و ارتباطات ضعيف، شفاف نبودن مرزها و نقشهای ارائهدهندگان خدمات و فقدان منابع آموزشی بهعنوان عوامل مؤثر بر ایفای نقشهای حرفهای پرستاران شناسایی شدهاند (۲). از میان این عوامل، کمبود پرستار در سالهای اخیر در عرصهی حرفهای بسیار مورد بحث بوده

تامین نیروی انسانی کافی در بالین بیماران، به اصلی ترین دغدغهی مدیران سلامت تبدیل شده است (۶). در شرایط

فعلی، بیمارستانهای ایران با کمبود پرستار و بحران منابع انسانی مواجهند(۷)؛ اما با وجود این مشکل، نمی توان نسبت به پاسخگویی به نیاز جامعه بی تفاوت بود. بنابراین، سیستمهای ارائهی خدمات بهداشتی باید برای پاسخگویی به انتظارات جامعه و آمادهسازی نیروی انسانی خود، ضمن اطمینان از ایفای نقشهای حرفهای، نقشها و وظایف جدیدی را نیز متناسب با نیاز جامعه تعریف کنند(۱). علاوه بر این، تقاضا در محیطهای مراقبتی و بهداشتی در سراسر دنیا افزایش یافته است و با وجودی که سیستمهای سلامت در برقراری تعادل بین منابع و تقاضای بهداشتی جامعه با چالش مواجه شدهاند؛ توسعهی نقش در پاسخ به همین تقاضا در حرفهی پرستاری ایجاد شده است(۸). از طرفی، تغییرات متعدد در فرایندهای نظام بهداشت و درمان موجب افزایش مسؤولیتها و مسائل مالی شده است و توسعهی پرستاری و ایفای نقش به عنوان یک تخصص حرفهای می تواند موجب موفقیت پرستاران در امور برنامهریزی، مدیریت و پیشگیری از افزایش هزینهها شود. همچنین، افزایش کیفیت مراقبت و امنیت بیمار ایجاب می کند که پرستاران برای کسب و تداوم شایستگیهای خود در عرصهی خدمات بالینی وارد عمل شوند(۲).

در همین راستا، نظریه پردازان پرستاری در اواخر سال ۱۹۷۰ تا اوایل سال ۱۹۸۰ ، حرکتی را برای تعیین نقش پرستاران از آنچه انجام میدهند به آنچه پرستاری باید باشد؛ آغاز کردند و آن را مرحلهی دانش عملی یا رویهای نامیدهاند. این حرکت، پرستاری را از یک زمینهی وابسته و موقعیت واکنشی، به یک زمینهی مستقل و عملکردی تبدیل کرد و تغییراتی در حوزه ی اجزای اولیه و رایج پرستاری همچون نقشها، عملکردها و مددجو ایجاد کرد (۹). در سالهای اخیر

¹ Procedural Knowledge

نیز در مقالات پرستاری و رسانه ها بحث های مستمری در مورد جنبه های مختلف توسعه ی نقش پرستاران در موقعیت های جاری مراقبت های بهداشتی و درمانی جهان وجود داشته است. در کشورهایی همچون انگلستان، اسپانیا، لهستان و کانادا، با توجه به افزایش مداوم توسعه ی نقش پرستار بالینی و به تبع آن واگذاری کار پرستاری به دستیاران این مباحث از طریق نتایج تجربی و گفتمان ارتقا یافته است (۸). در کشور ما نیز اخیرا با طرح موضوع کمبود پرستار، این بحث ها در مجامع علمی و حرفه ای جاری شده است. بسیاری از کشورهای جهان که در زمینه ی توسعه ی نقش پرستار پیشرو بوده اند؛ در مقالات منتشر شده به نقد و تحلیل بهره برداری از این تجربیات، با استفاده از مرور مطالعات به بررسی جوانب مختلف توسعه ی نقش پرستار و چالش های بردسی جوانب مختلف توسعه ی نقش پرستار و چالش های برداخته شود.

روش کار

در این مطالعه ی مروری، جست وجو در منابع الکترونیک PubMed, Science Direct, Scopus, Ovid, Google با کلید واژههای انگلیسی نقش پرستاری و توسعه ی Scholar نقش به مصورت ترکیبی و مجزا، بدون محدودیت زمانی تا سال ۲۰۱۵ انجام و منجر به شناسایی ۳۰ مقاله شد. تعداد 17 مقاله که با موضوع ارتباط بیش تری داشتند انتخاب و اطلاعات لازم از آنها استخراج شد.

تايج

نتایج حاصل از مرور مطالعات در سه بخش موضوعی ذیل دستهبندی شدند:

اهداف و زمینههای توسعهی نقش پرستار

در مطالعات گذشته در مورد نقش سنتی پرستار، عنوان متصدی وظیفه بودن و وابسته بودن در انجام وظایف اطلاق

شده است. همچنین، در این مطالعات واکنشهای حرفهای به این موضوع که پرستاران فعالیتها و مهارتهای پایه و تخصصی شان را باید در پاسخ به دستور پزشکان و در یک مدل مراقبت پزشکی انجام دهند؛ مطرح شده است (۱۰–۱۲). به عبارت دیگر، افزایش استقلال حرفهای نیز یکی از اهداف برنامههای توسعه ی نقش در پرستاری بوده است.

در بسیاری از کشورهای جهان، با هدف ارتقای ارائه ی خدمات سلامت، در نقشهای حرفههای سلامت از جمله پرستاران بازنگری شده است (۱۳). نقشهای پرستار حرفهای از ارائه ی مراقبت به بیماران به سمت برنامههای پیشگیری، ارتقای بهداشت و درمان، تداوم مراقبت و ارائه ی مراقبتهای بهداشتی و درمانی جایگزین تغییر کرده است. این تغییرات متمرکز بر نیاز مددجویان و ارتقای مداوم کیفیت ارائه ی خدمات به آنهاست. علاوه بر این، الگوهای مراقبتی از بیماران نیز از الگوهای زیست پزشکی به سمت مراقبت کلنگر تغییر کرده است (۱۴). در مطالعات برای توصیف این تغییرات، از عناوینی همچون تغییر نقش، پرستاری جدید، مراقبت بیمارمحور و مراقبت متمرکز بر نیازهای روانی و اجتماعی بیماران استفاده کردهاند (۱۱، ۱۵).

رویکردها در توسعهی نقش پرستار

با توجه به نتایج این مرور، دو رویکرد Expansion در توسعه ی نقش پرستاران مطرح بوده است. (از آنجایی که واژه گزینی مناسب، کاری تخصصی و در حوزه ی اختیارات فرهنگستان زبان و نیازمند تحلیل معنایی واژه در دو زبان فارسی و انگلیسی است، در این مقاله از ترجمه ی این واژه ها خودداری شده است). این دو اصطلاح مکرراً به جای هم و متناقض با هم استفاده شدهاند (۱۶). با این که در سالهای اخیر این دو موضوع به صورت ویژه موشکافی شدهاند، ارائه ی تعاریف روشن برای آنها کمی دشوار است (۱۷). در این مقاله به تعاریف متداول تر و توضیحات اجمالی این دو رویکرد اشاره می شود.

¹ Assistants

² Nursing Role

³ Role Development

Role Extension مربوط به حرکت در قلمرو پزشکی و وظایف سنتی پزشکان است. این وظایف اضافه شده به نقش پرستاری، منحصر به دامنهی فعالیت پزشکان بوده و در آموزش پایه ی پرستاری در نظر گرفته نشده بودند. در کشورهای توسعه یافته بهدنبال تقاضای کاهش ساعات کاری پزشکان تازه کار، فرصتی برای تغییر و پیشرفت عملکرد پرستاران ایجاد شد. مراجع حرفهای در این کشورها در صدد برآمدند تا با هدف بهبود مراقبت از بیماران و تقویت استقلال و افزایش مسؤولیت تصمیم گیری فردی پرستاران در بالین و افزایش مسؤولیت تصمیم گیری فردی پرستاران در بالین و افزایش مسؤولیت تصمیم گیری فردی پرستاران در بالین و اقدام کنند. در واقع، کاهش ساعات کاری پزشکان و

جستوجوی پتانسیل به اشتراکگذاری وظایف پرستاری و

پزشکی، امکان توسعهی نقش با این رویکرد را برای پرستاران

فراهم كرد(١٧).

Role Expansion بر انبساط نقش پرستار در درون مرزهای آموزش پرستاری، تئوری و عمل دلالت دارد(۱۸). مطالعات گزارش کردهاند که پس از اینکه نقشهای توسعه یافته با رویکرد Extension به دلیل محدو دیت های آشكارشان در بالين، به رسميت شناخته نشدند؛ برخى از محققان به منسوخ شدن آن اذعان کردند. آنها به اصول جایگزینی اشاره کردند که در بالین منجر به افزایش استقلال و عدم وابستگی پرستاران می شود (۱۹، ۲۰). Wright معتقد است که توسعهی نقش مبتنی بر ارزشهای متبادل است و نباید استفاده از وظایف پزشکی به عنوان وضعیت ارتقای پرستاری در نظر گرفته شود. Role Expansion بهمعنای بسط دادن به فعالیتهای پرستاری است؛ آنگونه که مراقبت را منحصربه هرفرد، مؤثر و كلنگر ميكند و از اين طريق استقلال پرستار را افزایش می دهد (۲۱). در این رویکرد اجرای وظایف توسعه داده شده بهصورت تلویحی به نقش پرستاری اضافه شدهاند و در واقع فرصتی را برای تصمیم گیری مسؤولانهی پرستاران و پاسخگویی در قبال عملکردی پویا و

حساس تامین میکند (۱۷).

مطرح شدن ردهبندی و ترکیب مهارتی کارکنان در پرستاری

توسعهی نقش پرستار در بستر کمبود نیروی انسانی مسیر خود را طی کرده است. امروزه، اکثر کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه، كمبود منابع انساني را در حوزهي مراقبت تجربه می کنند. در آمریکا پیش بینی شده که کمبود پرستار تا سال ۲۰۲۵ به ۵۰۰ هزار نفر و کمبود پزشک تا سال ۲۰۲۰ به ۲۰۰ هزار نفر برسد. این کمبودها تحت تأثیر عواملی همچون گرایشهای اجتماعی نسبت به کاهش ساعات کاری، سالخوردگی نیروی کار و بازنشستگیهای پیش از موعد است(۲۲). از طرفی، گسترش دامنهی عملکرد پرستاری نیز به نوبهی خود موجب تشدید کمبود پرستار شده و در نتیجه، جایگزینی پرستار ماهر و موقعیت پرستار متخصص بالینی با كاركناني كه كمتر واجد شرايط هستند؛ اتفاق افتاده است(٢٣). این جایگزینی در قالب تنظیمات ترکیب مهارت انجام شده است. تنظیمات ترکیب مهارت که به آن ترکیب کارکنان میز گفته میشود؛ مؤلفهای از برنامهریزی منابع انسانی در حوزهی سلامت برای دستیابی به قابل انعطافترین و مقرون به صرفهترین روش استفاده از کارکنان است(۲۴). رایجترین دلیل کاربرد ترکیب مهارت، مسائل مالی است. از آنجایی که بیش ترین نیروی کار در بیمارستانها پرستاران دارای پروانهی کار^٤ هستند؛ پر هزينه بودن به کار گيري آنها باعث شکل گيري ترکیب کارکنان شده است (۲۵).

نحوهی اجرای ترکیب مهارت در کشورهای مختلف یکسان نیست. مدل ترکیبی میتواند شامل کلیهی پرستاران دارای پروانهی کار از جمله پرستاران متخصص بالینی باشد. مدلهای دیگری نیز وجود دارند. بهعنوان مثال، ترکیبی از

¹ Enlargement

² Skill Mix

³ Staff Mix

⁴ Registered nurse

⁵ Clinical Nurse Specialist (CNS)

[Downloaded from ijme.tums.ac.ir on 2024-05-21]

مهارتی کارکنان به کار برده شده است. جدول یک انواع نقشها و ردهبندی کارکنان پرستاری را در کشور آمریکا نشان می دهد. در این کشور توسعه ی نقش پرستار از سال ۱۹۶۰ آغاز شده است (۲۶).

پرستاران دارای پروانهیکار یا ردههای دیگری از کارکنان بدون مجوز (مثل دستیاران بخش، کمک پرستاران و دستیاران مراقبت شخصی) (۲۳) که مربوط به کشور استرالیاست. در کشورهای دیگر نیز عناوین مختلف و متنوعی برای ردههای

جدول ۱) نقشهای توسعهیافته و ردهبندی پرستاری در آمریکا

آمادگی مقدماتی	محل بکارگیری	شرح وظايف	عنوان	ردیف
اتمام دوره CNA که توسط برخی از	بیمارستان، مراقبتهای طولانیمدت،	تامین مراقبتهایی مثل کمک به وعدههای غذایی، حمام		١
دبيرستانها، مراكز VOC-Edو كالج-	مراقبت در منزل، موقعیتهای سرپایی	کردن، تمرینات، گرفتن و ثبت علائم حیاتی، وزن و		
های محلی ارائه میشود؛		مشاهدات دیگر، اَماده کردن بیماران برای ویزیت، کسب	Certified Nursing Assistant (CNA)	
قبول شدن در امتحان کتبی، مجوز		اطمینان از اجرای درمان و مراقبتهای مورد نیاز بیماران		
أنها توسط دولت صادر مىشود		توسط پزشکان، پرستاران بالینی، دستیار پزشک.		
		تحت هدایت RN یا پزشک کار میکنند		
approved Licensed اتمام دوره	بیمارستان، مراقبتهای طولانیمدت،	ارائه مراقبت مستقیم به بیماران، جمع آوری دادهها برای	Licensed Practical Nurse (LPN)	۲
(ماه) Practical Nurse	مراقبت در منزل، موقعیتهای سرپایی	ارزیابی. شرکت در برنامه ریزی، ارائه و ارزیابی مراقبت،		
قبول شدن در امتحان -LPN		اداره دارو، اجرای درمان.		
NCLEX		تحت هدایت RN یا پزشک کار میکنند		
اتمام دوره کاردانی یا لیسانس	بيمارستان، مراقبت طولانيمدت،	ارتقای بهداشت و سلامت. ارائهی مراقبت مستقیم به		٣
پرستاری؛ قبولی در امتحان -RN	مراقبت در منزل، مراقبت سرپایی،	بیماران، مدیریت مراقبت پیچیدهی بیمار، رسیدگی و نظارت		
NCLEX	بهداشت جامعه، مدارس، مديريت	بر دیگر مراقبان ، ارائه آموزش به بیماران و خانواده،	Registered Nurse (RN)	
	کیس، تدریس، تحقیق، و بسیاری از	همکاری با حرفههای دیگر در برنامهریزی، ارائه و ارزیابی		
	سیستمها و مراکز مراقبتی دیگر	مراقبت. رهبری تیم حرفهای مراقبت		
معمولا لیسانس پرستاری، اگر چه با	در ایالت واشنگتن، یک گروه بهداشت	تمرکز بر جامعه و پرستاری بهداشت جامعه، تامین مراقبت	Public Health Nurse	۴
توجه به نیاز هر موقعیت متفاوت است	عمومی محلی برای هر شهرستان	برای جمعیتهای آسیب ذیر و گروههای در معرض خطر،		
	وجود دارد	ارزیابی روند سلامت و عوامل خطر جمعیت و کمک به		
		تعیین اولویت برای جوامع هدف، مدیریت نظارت بر		
		بیماری ها و تجزیه و تحلیل دادهها		
RN با مدرک کارشناسیارشد و دکترا.		ارائه خدمات بهداشتی و درمانی با کیفیت بالا مشابه پزشک،	Advanced Registered Nurse Practitioner (ARNP)	۵
معمولا مجوز آنها در بخش تخصصي	اورژانس،گروه مستقل یا با پزشک،	تشخیص و درمان طیف گستردهای از مشکلات سلامتی.		
سازمانهای ملی و توسط دولت صادر	بیمارستانها، بخش اورژانس، مراقبت	ARNPs علاوه بر مراقبتهای بالینی بر ارتقای سلامت،		
مىشود	بلندمدت	پیشگیری از بیماری، آموزش بهداشت و مشاوره تمرکز		
		دارند ARNPs ممكن است ارائهدهندگان مراقبت اوليه،		
		پرستار متخصص باليني، پرستار متخصص بيهوشي، يا		
		پرستارمامای دارای مجوز باشند		
معمولا RN با مدرک کارشناسیارشد	در بیمارستان	هماهنگ کردن مراقبت برای گروههای متمایز بیماران، کار با	Clinical Nurse Leader (CNL)	۶
		کارکنانی که از این بیماران مراقبت میکنند، تامین مراقبت		
		مستقيم و ارزيابي نتايج مراقبت		
RN با مدرک کارشناسی ارشد در یک	بیمارستان، مراقبتهای سرپایی، خانه	ارائه آموزش به کارکنان و بیماران / خانواده،	CU L LV	٧
حوزهی خاص بالینی؛ اخذ گواهینامهی	بهداشت و دیگر مراکز	ممکن است مشاوره داده و یا بر مراقبت گروههای با	Clinical Nurse Specialist (CNS)	A
تخصصى		نیازهای بالینی خاص نظارت کند		
RN با مدرک کارشناسیارشد در	بیمارستان، مراقبتهای سرپایی و	مدیریت نیازهای بیماران بیهوش قبل، حین و بعد از عمل	Nurse Anesthetist	
پرستاری بیهوشی؛ اخذ گواهینامهی	مراکز جراحی سرپایی، کلینیک درد،	جراحي و يا زايمان	(Certified Registered Nurse	
تخصصی	مطب پزشک		Anesthetist, CRNA)	

Website: http://ijme.tums.ac.ir

٩		تامین مراقبتهای بهداشتی اولیه برای زنان، از جمله	بیمارستانها، زایشگاه، مراقبت سرپایی،	RN با مدرک کارشناسیارشد در
		مراقبتهای دوران بارداری و زایمان، پس از تولد، تست-	منزل مددجويان	مامایی یا DNP؛ اخذ گواهینامه از
	Nurse Midwife	های تخصصی بیماریهای زنان، مراقبت از نوزاد، کمک به		American Midwifery
	(Certified Nurse Midwife, CNM)	تصمیم در مورد تنظیم خانواده، مراقبت قبل و حین		Certification Board
	,,	حاملگی، مدیریت یائسگی و مشاوره در حفظ سلامت و		
		پیشگیری از بیماریها		
١٠	Chief Nurse	شرکت در سیاستگذاری، برنامهریزی استراتژیک، اجرای	همه سازمانهای بهداشت و درمان	RN با حداقل مدرک کارشناسی ارشد،
		طرح، ارزشیابی مراقبت و عملیات کلی به عنوان یک عضو		با تاکید بر رهبری در بهداشت و
	Executive or Chief	از تیم رهبری ارشد سازمان. پاسخگو بودن در قبال کیفیت		درمان (آمادگی و آموزش موردنیاز با
	Nursing Officer	مراقبت ارائه شده به بیماران، استخدام و ابقای کارکنان،		توجه به نقش و موسسه متفاوت
	(CNE/CNO)	عملکرد مالی، توسعه حرفهای، و اغلب بهعنوان رابط با		است)
		جامعه به نمایندگی از سازمان		
11		در دانشکدههای پرستاری: ارائهی کلاس درس و آموزش	انجمنها و كالجها، دانشگاهها، آژانس-	RN با کارشناسیارشد و دکترا
		بالینی، طراحی برنامه درسی، آموزش و مشاوره و ارزشیابی	هاى باليني	(آموزش موردنیاز با سطح برنامههای
	Nurse Educator	دانشجویان، ارزشیابی اثربخشی برنامهی پرستاری		آموزشی و هر مرکز متفاوت است)
		در مراکز بالینی : ارائهی آموزش به کارکنان، توسعه منابع و		
		سياستهاى باليني		
١٢		رهبری کارکنان در مراقبت از بیماران در یک بخش،	همه مراکزی که در آن پرستاران با	RN با تجربهی بالینی و معمولا با
	N M	خدمات بالینی، یا مرکز.	بیماران و خانوادهی آنها کار می کنند	آموزش پیشرفته (آمادگی و آموزش
	Nurse Manager	مسئول کیفیت مراقبت، خدمات، عملکرد مالی و توسعه و		موردنیاز با توجه به نقش و موسسات
		ابقاى كاركنان		مختلف متفاوت است).

توضیح: ترجمهی عناوین ردهها به دلیل پیشگیری از هر گونه شبهه و اختلاف نظر در مشابهت و مطابقت ردههای پیشنهادی در عرصه حرفهای کشور انجام نشده است.

غفلت از ضرورت اجرای پرستاری اولیه اتوسط

پرستاران:

از بین رفتن مرزهای بین دو حرفه با رویکردی از توسعه ینقش پرستاری که باعث ورود به حوزه ی نقشهای سنتی پزشکی شده است، این بیم را ایجاد کرده که ارزش واقعی پرستاری اولیه که از آن به عنوان پرستاری اساسی نیز نام برده شده، درک نشود (۱۸). نتایج مطالعهای نشان داد که توسعه ی نقش پرستاران در واقع مستلزم کناره گیری از جنبه های معینی از نقش پرستاری است و شرکت کنندگان در این مطالعه دو موضوع قابل توجه را مطرح کردند: از دست دادن مراقبت و تماس با بیمار به دلیل دور شدن از بالین بیمار و هم چنین توسعه ی نقش به ازای جذب و ظایف پزشکان که بسیاری از پرستاران دیگر مایل به انجام آن نبودند، چرا که این بسیاری از پرستاران دیگر مایل به انجام آن نبودند، چرا که این

محققان در کشورهایی که توسعه ی نقش و به تبع آن ردهبندی و ترکیب مهارتی در پرستاری را از سالها پیش تجربه کردهاند؛ نظرات و دیدگاههای متنوعی را در مطالعات منتشرشده بیان کردهاند. در مطالعهای گزارش شده است که توسعه ی نقشهای جدید و پیشرفته برای پرستاران در شرایطی که کمبود پزشک وجود دارد، در گستره ی دسترسی بیماران به مراقبت، کاهش زمان انتظار و در نتیجه رضایت بالاتر بهدلیل صرف زمان بیشتر پرستار با آنها مؤثر بوده و البته هزینههای بیمار نیز بهدلیل واگذاری وظایف پزشکان با قیمت پایین تر به پرستاران، کاهش یافته است(۱۳). اما با این وجود، مطالعات متعددی چالشهای توسعه ی نقش را از ابعاد مختلف مورد بحث قرار دادهاند که به موارد آن به استناد مطالعات اشاره می شود:

Website: http://ijme.tums.ac.ir

¹ Primary Nursing

تغییر نقش برای آنان بهمعنای کنارهگیری از چیزهایی بوده که برای آنها معنای پرستاری و احساس رضایت از انجام آن را بهدنبال داشته است (۸).

دغدغههای قانونی مربوط به نقشهای جدید:

در سیستمهایی که توسعه ی نقش به اجرا گذاشته شده، مسائل قانونی، آموزشی و پاسخگویی مرتبط با تغییر نقش نامشخص بوده است. چنین عدم قطعیتی می تواند منجر به تنش و تشدید تعارضات بین حرفهای شود(۱۷). نتایج مطالعه ای در زمینه ی نگرش پرستاران در مورد توسعه ی نقش نشان داد که علی رغم نظر مثبت پرستاران نسبت به آن، نگرانی از عدم شفافیت در مورد پاسخگویی قانونی بین پرستار و پزشک وجود دارد. در این مطالعه نگرانی پرستاران از دعاوی پزشک وجود دارد. در این مطالعه نگرانی پرستاران از دعاوی کافی آماده نبودن برای توسعه ی نقش گزارش شده است(۱۸). با توجه به این گزارشها این جنبه از توسعه ی نقش نیازمند پیش بینی تمهیدات ویژه در حوزه ی مسؤولیتهای قانونی بیش بینی تمهیدات ویژه در حوزه ی مسؤولیتهای قانونی است.

ابهام در درک و پذیرش نقشهای جدید:

تعدد نقشهای جدید پرستاری منجر به سردرگمیهای زیادی در ذهن ذینفعان مراقبتهای بهداشتی، کارفرمایان، پرستاران بالینی و آموزشی شده است. این ابهامات در مورد معنا، دامنهی عمل، کسب آمادگی و انتظارات از این نقشهاست. طبق مطالعهای در انگلستان، متعاقب توسعهی دامنهی فعالیتهای حرفهای از سال ۱۹۹۲، عملکرد پرستاری متنوعتر از قبل شده و مرزهای درون حرفهای و بینرشتهای، معطور فزایندهای مبهم شدهاند، به این دلیل که این نقشها در انواع موقعیتهای بالینی، با درک کم و عدم اجماع دربارهی ماهیت و یا تفاوت بین آنها اجرا شدهاند(۲۷). یک مطالعه نیز با رویکرد تئوری زمینهای در مورد درک پرستاران از تغییر با رویکرد تئوری زمینهای در مورد درک پرستاران از تغییر

نقششان، منجر به تولید نظریهی «آشفتگی ارزش» در خدمات بهداشتی شد. سه ارزش شخصی، حرفهای و سازمانی در این مطالعه مفهومسازی شد. نتایج نشان داد که پرستاران تعارض بالقوهای بین ارزشهای حرفهای ناشی از توسعهی نقش تجربه کردهاند. همچنین، تعارض از نظر ارزشهای شخصی بهدلیل از دست دادن تعامل با بیمار و تعارض از نظر ارزشهای شخصی های سازمانی با توجه به مشکلات مربوط به مبتنی بر هزینهاثربخش بودن کار هرروزهی پرستار و ترکیب نیروی کار را اظهار کردهاند. در این مطالعه تأکید شده است که این تعارض نقش می تواند منجر به ابهام نقش پرستاری شود(۸).

چالشهای مرتبط با ردهبندی کارکنان و ترکیب مهارت:

ضرورت استفاده از كاركنان با مهارت پايين تر بهدلايل متعددی مطرح شده است؛ همچون توسعهی نقش پرستاران على رغم كمبودي كه وجود داشته، افزايش حجم كار پرستار بهدنبال کاهش طول اقامت بیماران حاد و نیاز به انجام مداخلات پیچیده و رژیمهای درمانی در دورهی زمانی کوتاهتر. اما مطالعهای در استرالیا گزارش کرد که دادهای برای حمایت از این ادعا وجود ندارد (۲۳). اجرای ترکیب مهارت در مطالعات مرتبط مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. طرفداران چندمهارته شدن پرستاری استدلال میکنند که اگر کارکنان با مهارت پایینتر نه تنها مراقبتهای اولیهی پرستاری (مثل نظافت، تعویض لباس، راه بردن بیمار و ...)، بلکه در صورت داشتن دستور، فعالیتها و وظایف پیچیدهتر را هم تحت هدایت یک پرستار دارای پروانهی کار انجام دهند؛ از این طریق پرستاران دارای پروانهی کار وقت بیشتری برای صرف در مراقبت مستقیم بیماران خواهند داشت(۲۸). ضمن این که گزارش شده است که در حال حاضر دامنه ی کار این کارکنان ممکن است شامل وظایفی شده باشد که زمانی در انحصار کارکنان واجد شرایط پرستاری بوده است(مثل

پانسمان زخم، فیزیوتراپی و اداره ی دارو). منتقدین به این وضعیت معتقدند که اگر کارکنان با مهارت کمتر وظایف روتین پیچیده تر را نیز به عهده بگیرند، آزاد شدن وقت پرستاران دارای پروانه ی کار و صرف زمان بیشتر برای مراقبت مستقیم از بیماران، در حد تئوری باقی خواهد ماند و درعمل، آنها زمان زیادی را صرف ارتباطات، مدیریت تعارض و نظارت بر کارکنان با مهارت پایین تر میکنند(۲۴). مطالعهای در انگلیس نیز تأکید کرده است که دیدگاههای پرستاران بالینی تعیین میکند که آیا این شعارها با واقعیت منطبق هستند یا خیر؛ چراکه آنها بیشترین تأثیر این تصمیمات را در بالین تجربه میکنند. واقعیت تنها توسط تصمیمات را در بالین تجربه میکنند. واقعیت تنها توسط مرزبندی نقش پرستاری باید نشأتگرفته از نظرات و پیشنهادات پرستاران بالینی باشد و آنها از این طریق صاحبان سرنوشت خود باشند(۸).

ضرورت پایش تاثیر تغییرات بر کیفیت مراقبتهای ارائه شده به بیماران:

شایسته است که هر تخصیص کار و چیدمان نیروهای واجد شرایط و بدون شرایط، مبتنی بر شواهد باشد و صرفاً چگونگی در دسترس بودن کارکنان، هزینهها یا میزان تقاضا برای خدمات در نظر گرفته نشود. در مرور سیستماتیکی از شواهد در مورد مزایا و مشکلات استفاده از ترکیب مهارت در پرستاری، سهم نتایج آن برای بیمار، کارکنان و سازمان متفاوت گزارش شده است. بهعبارت دیگر، ممکن است در برخی موقعیتها بیش ترین مزیت آن متوجه سازمان باشد. این شواهد نشان دادهاند که ترکیب و ردهبندی کارکنان را نمی توان بهطور جدا از بافت و زمینهای که کارکنان در آن مشغول بهکارند، پیشنهاد کرد(۲۲). در همین رابطه لازم به ذکر است،

از سال ۱۹۹۰ که ساماندهی مجدد نیروی کار و چیدمان مجدد آنها در آمریکا رایج شد؛ انجمن پرستاری آمریکا ضمن ارزشیابی کارکنان پرستاری، ارتباط بین چیدمان و تعداد کادر پرستاری و برآو بیمار را بهعنوان یکی از شاخصهای حساس پرستاری معرفی کرد. این شاخصها ابزار ارزشمندی برای تعیین کیفیت مراقبتهای پرستاری و راهنمای شروع نعیابیتهای بهبود کیفیت در مؤسسات ارائهدهندهی مراقبتهای حاد بودهاند و توسط پایگاه دادهی ملی شاخصهای کیفیت پرستاری از جمعآوری میشوند.

این موسسه اطلاعات را از بیش از ۹۰۰ موسسه در سطح بین المللی دریافت کرده و هر چهار ماه یکبار گزارشهای دریافتی در زمینه ی وضعیت کیفیت نیروی انسانی پرستاری و برآیند بیمار در بیمارستانها را منتشر می کند (۲۹).

توسعهی نقش و رده بندی پرستاری در ایران:

توسعه ی نقش پرستار در ایران پیشرفت قابل توجهی نداشته است. نقش پرستار محدود به ارائه ی خدمات مراقبتی در مراکز درمانی است؛ در حالی که پرستاران می توانند از پس ایفای نقش در زمینه های مختلف بهداشتی و درمانی بر بیایند. در آموزش عالی اگرچه دانشجویان پرستاری می توانند در سطوح کارشناسی تا دکترا تحصیل کنند اما در عمل و در ارائه ی خدمات مراقبتی تفاوتی در پروانه ی کار پرستاری بین این سطوح وجود ندارد. مدرک تحصیلی کارشناسی به طور اتوماتیک به عنوان پروانه ی کار محسوب می شود و فارغ اتوماتیک به عنوان پروانه ی کار محسوب می شود و فارغ دریافت کرده اند واجد شرایط کار در هر بخش بیمارستانی دریافت کرده اند واجد شرایط کار در هر بخش بیمارستانی هستند. هدف برنامه های آموزشی مقطع کارشناسی ارشد نیز اگرچه آماده کردن پرستاران برای ایفای نقش به عنوان مربی

¹ NDNQI (National Database of Nursing Quality Indicators)

پرستاری، هدایت تحقیقات بالینی و مدیریت ارائه ی مراقبتهای درمانی است اما با تکمیل ظرفیت دانشگاهها بسیاری از پرستاران با مدرک کارشناسی ارشد نیز به ایفای نقش مراقبتی در بالین مشغولند (۳۰). برای این گروه و حتی برای فارغ التحصیلان مقطع دکترا نقش جدیدی در محیط بالینی تعریف نشده است. با این حال، تنوع گرایشهای تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد با رویکرد تخصصی سازی در حال افزایش است.

در ایران کمبود نیروی پرستاری در مجامع حرفهای بسیار مورد بحث بوده است و همچون سایر کشورها موجب مطرح شدن واگذاری کارهای اولیهی پرستاری به ردههای پایینتر شده است؛ با این تفاوت که در کشورهای پیشرو این رویکرد با توسعهی نقش پرستار و در پاسخ به کمبود نیروی ناشی از آن رخ داده است. ردههای شغلی دایر در سیستم مراقبتی بیمارستانهای ایران شامل پرستار، بهیار و کمک بهیار است(۳۰). از آنجایی که در گذشته بین پرستار کارشناس و بهیار تفکیک نقشی در بیمارستانها وجود نداشته است، تربیت نیروهای کمک پرستاری در آموزشگاههای غیرانتفاعی مورد بحث و نگرانی واقع شده است. منتقدان معتقدند که در صورت سپردن وظایف پرستاری به این رده با توجیه کمبود نیروی پرستار، صدمات جبران ناپذیری بر کیفیت مراقبت ارائه شده به بیماران و هویت حرفهای پرستاری وارد خواهد شد. از طرفی، برآورد نیروی موردنیاز بر اساس آمار جامع و مبتنی بر شواهد دقیق نیست و پایش کیفیت مراقبتها نیز بهصورت فراگیر و سازمانیافته انجام نمی شود. بنابراین، تاثیر هر اقدام و تغییر در سیستم پرستاری بر کیفیت مراقبتهای ارائه شده به بيماران قابل تشخيص نيست.

بحثها، نگرانیها و مشکلاتی که به استناد مطالعات منتشرشده، متعاقب توسعهی نقش و ردهبندی کارکنان در

حوزه ی پرستاری کشورهای جهان رخ داده است، نشان می دهد که ارائه ی راه حلهای مقطعی بدون در نظر گرفتن تبعات آن، خارج از مختصات عملکرد حرفه ای است. چرا که عوارض بالقوه ی هر یک از تغییرات، بر کلیت هویت حرفه ای مؤثرند و همه ی ابعاد آن باید باهم در نظر گرفته شوند(از قبیل کیفیت خدمات پرستاری ارائه شده به بیماران و رضایت و امنیت ایشان، انگیزه و رضایت شغلی پرستاران، تصویر عمومی پرستار در بین رشته های حوزه ی سلامت و در جامعه، رعایت استانداردهای آموزشی و حرفه ای، فراهم آوری ریرساختهای توسعه ی حرفه و بسیاری دیگر).

نتيجهگيري

اطلاعات ارائهشده در این مطالعهی مروری نشان میدهد که کشورهای توسعهیافته نیز درزمینهی توسعهی نقش در پرستاری و به تبع آن ردهبندی مهارت، چالشهای متعددی را تجربه کردهاند. لذا توجه به این نکته بسیار ضروری است که بر خلاف آنها در کشور ما زیرساختهایی همچون صدور مجوز صلاحیت حرفهای برای حفظ جایگاه پرستاران واجد تحصیلات آکادمیک در بالین وجود ندارد. همچنین، تصمیم گیری بر مبنای دادههای فراگیر از پایش تأثیر تغییرات انجامشده بر کیفیت مراقبتها فراهم نیست. بنابراین از نظر اخلاقی، اتخاذ تصمیم در مورد اجرای هر نوع تغییری در حرفهی پرستاری مطابق با الگوی سایر کشورها (با زمینهی کاری و فرهنگ سازمانی بسیار متفاوت)، باید بسیار دوراندیشانه و با اتخاذ تمهیدات لازم، طی برنامهای جامع و با در نظر گرفتن همهی ابعاد حرفهای انجام پذیرد. گزارش نتایج تجربیات کشورهای دیگر در این مرور نشان داد که ترکیب مهارتی کارکنان اگرچه در بهبود اثربخشی سازمانی (بهمعنای عام) نقش دارد، اما نوشدارو برای تمام مشکلات سازمانی حوزهی سلامت نیست. نکتهای بسیار بااهمیت که نباید از آن

غافل شد این است که کمیت و کیفیت کارکنان حوزهی سلامت باید باهم در نظر گرفته شوند؛ چراکه توانایی سیستمهای مراقبتی برای ارائهی مراقبت ایمن، باکیفیت بالا، درصدد بهینهسازی دانش و عملکرد خود باشند.

اثربخش و خدمات بیمارمحور، بستگی بهوجود تعداد کافی پرسنل باانگیزه و بهاندازهی کافی ماهر دارد که همواره

- 1- Alizadeh M, Yamani N, Taleghani F, Changiz T. Determining the Professional Tasks of Family Nurses through the Viewpoints of Nurses, Families, Physicians, and Managers. Iranian Journal of Medical Education 2011; 10(5): 707-
- 2- Nikpeyma N, Ashktorab T. Nurses' views about factors affecting the professional roles. Journal of Health Promotion Management 2012; 1(3): 73-84. [In Persian]

18. [In Persian]

- 3- Reference standards of nursing care. Tehran: Council of Nursing, Islamic Republic of Iran. [In Persian]
- 4- Zokaie Yazdi S, Mosayyeb Moradi J, Mehran A. Perspective of the nursing staff at hospitals affiliated to the Tehran University of Medical Sciences on the roles and activities of the nurses. Hayat 2002; 8(3): 22-32. [In Persian]
- 5- Khezerloo S, Salehmoghaddam A, Mazloom SR. Assessment of Nurses Professional Roles in Hospitals Affiliated to Mashhad University of Medical Sciences. Hakim Research Journal 2012; 15(4): 346-51. [In Persian]
- 6- Ebadi A, Khalili R. Nursing Staff Shortage in Iran: A Serious Challenge. Hayat 2014; 20(1): 1-5. [In Persian]
- 7- Rangriz H, Moosavi SZ. General health policies and the effect of the shortage of nurses in Iranian hospitals. A system dynamics approach. Journal of the macro and strategic policies 2014; 2 (7): 43 64.
- 8- Pearcey P. Shifting roles in nursing does role extension require role abdication? J Clin Nurs 2008; 17(10): 1320-6.
- 9- Salsali M TF, Barimzadeh M., editor. Salsali M, Taleghani Z. Philosophy, Science & nursing Theory. Tehran: Boshra; 2004. [In Persian]
- 10- Paniagua H. The scope of advanced practice: action potential for practice nurses. Br J Nurs. 1995; 4(5): 269-74.
- 11- Thomas E. Decimation by delegation: Nursing Standard. 1993; 7(50): 48-9.
- 12- Dodds F. First class nurses--or second class

منابع

- doctors? Br J Theatre Nurs 1991; 1(9): 6-8.
- 13- Delamaire M, Lafortune G. Nurses in advanced roles: a description and evaluation of experiences in 12 developed countries. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) Health Working Papers, No. 54. OECD Publishing. http://dx. doi. org/10; 2010 (accessed on: 2015)
- 14- Masters K. Role development in professional nursing practice. Burlington: Jones & Bartlett Publisher; 2015.
- 15- Salvage J. The new nursing: empowering patients or empowering nurses. Policy issues in nursing. Milton Keynes: Open University Press; 1992, p. 9-23.
- 16- Mitchinson S. Changes in the roles and responsibilities of nurses. Prof Nurse 1996; 11(11): 734-6.
- 17- Bowler S, Mallik M. Role extension or expansion: a qualitative investigation of the perceptions of senior medical and nursing staff in an adult intensive care unit. Intensive Crit Care Nurs 1998; 14(1): 11-20.
- 18- Magennis C, Slevin E, Cunningham J. Nurses' attitudes to the extension and expansion of their clinical roles. Nurs Stand 1999; 13(51): 32-6.
- 19- Castledine G. Nurses should welcome a wider scope of practice. Br J Nurs 1993; 2(13): 686-7.
- 20- Rieu S. Error and trial: the extended role dilemma. Br J Nurs 1993; 3(4): 168-9.
- 21- Wright SG. The role of the nurse: extended or expanded? Nurs Stand 1995; 9(33): 25-9.
- 22- Dubois CA, Singh D. From staff-mix to skill-mix and beyond: towards a systemic approach to health workforce management. Hum Resour Health 2009; 7(1): 87.
- 23- Roche M, Merrick ET, Wise W, Duffield C, Forbes J, Fallon A. Nursing skill mix and nursing time: the roles of registered nurses and clinical nurse specialists. Aust J Adv Nurs. 2005; 23(2): 14-21.
- 24- Lookinland S, Tiedeman ME Crosson AET.

Nontraditional models of care delivery: have they solved the problems? J Nurs Adm 2005; 35(2):

74-80.

- 25- O'Brien-Pallas L, Irvine D, Peereboom E, Murray M. Measuring nursing workload: understanding the variability. Nurs Econ 1997;15(4):171-82.
- 26- Roles in Nursing. Washington Center for Nursing. http://www.wcnursing.org/nursing-practice/roles-in-nursing/ (accessed on: 2015) 27- Daly WM, Carnwell R. Nursing roles and levels of practice: a framework for differentiating between elementary, specialist and advancing

nursing practice. J Clin Nurs 2003; 12(2): 158-67.

- 28- Roche M, Merrick ET, Wise W, Duffield C, Forbes J, Fallon A. Nursing skill mix and nursing time: the roles of registered nurses and clinical nurse specialists. Aust J Adv Nurs 2005; 23(2): 14-21.
- 29- Isis M. The national database of nursing quality indicators (NDNQI). Online J Issues Nurs 2007; 12(3): 7.
- 30- Khomeiran RT, Deans C. Nursing education in Iran: Past, present, and future. Nurse Educ Today 2007; 27(7):708-14.

A review of the evolution and challenges in nursing role development

Shamsa Ahmadian¹, Jamileh Mokhtari Noori *2

¹PhD Candidate in Nursing, Baghiyatallah Universuity of Medical Sciences, Tehran, Iran.
² Associate Professor, School of Nursing, Baghiyatallah Universuity of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Abstract

professional Ethics.

Nursing role development was created to response to the challenge of balancing supply and demand in healthcare system. The aim of this study is to examine the evolution in nursing role development and subsequent experience in dealing with the challenges in the world. In this study, electronic resources were searched till to 2015 by English keywords contain 'Role development' and 'Nursing role' in combination and individually. Data were extracted from articles that were more relevant. This study found two approaches regarding nursing role development. First, the role extension that relates to progressing in the field of medicine and the traditional functions of physicians, and the role expansion that implies any enlargement of the nurse's role within the boundaries of nursing education, theory and practice. In many countries that seek to expansion/extension of the nurses' role. However, despite the shortage that exist in nursing and also because of the increased workload of nurses, caused employment of workers with lower skills and in result multiple significantly challenges have been experienced. In our country, nursing role development has not considerable progress. The current situation does not provide enough infrastructures such as the licensing professional qualification and data-based decision-making from monitoring the effect of changes on the quality of care. Therefore, decision-making about the implementation of any changes in the nursing profession and its role development, must be accomplished very prudential with regard to all aspects of the

Keywords: Nursing roles, role development, ethical decision-making, professional ethics

^{*} Corresponding Author: Email: jamilmokhtari@yahoo.com